

Comentariu - Moara cu noroc

Didactic nuvela se definește ca specie a geniului epic în proză cu un singur fir narativ, cu un singur conflict, cu o acțiune nu prea complicată și cu personaje relativ puține care sunt caracterizate succint în funcție de participarea lor la acțiune.

Din punct de vedere etimologic termenul "nuvela" provine din cuvântul francez "nouvelle" și italiana "novela". Ambii termeni înseamnă de la origine "noutate" așadar ca specie epică nuvela se axează asupra imediatului evenimentelor narate. De obicei în centrul nuvelei se află un personaj care are rolul de protagonist. De exemplu în nuvela "Alexandru Lapusneanu" de Costache Negruzzi protagonistul este cel al cărui nume apare în titlu. În "Moara cu noroc" de I. Slavici se insistă în special asupra lui Ghita, sotul Anei, însă și un personaj cum este Lica Samadoul are un rol esențial în text. Apariția sa declanșează instrainarea în cuplul Ghita-Ana.

O altă caracteristică a nuvelei este tendința către obiectivare. Dacă povestirea presupune în general o perspectivă subiectivă aparținând unui narator intradiegetic care se adresează unui presupus auditoriu, în nuvela naratorul este omniscient și extradiegetic ca în "Moara cu noroc" de Ioan Slavici.

În critica literară trei nuvele sunt considerate a fi capodoperele literaturii românești: "Alexandru Lapusneanu" de Costache Negruzzi, "mos Nichifor Cotcariu" de Ion Creangă și "Moara cu noroc" de Ioan Slavici. Textele nuvelistice ale lui Slavici sunt realiste și psihologice. De altfel verosimilitatea faptelor narate este o altă trasatură generală a nuvelei așadar nuvela se apropie de criteriul lui "mimesis" (încredere în reproducere cât mai exactă a realității).

În "Estetica" și în "Lumea prin care am trecut", I. Slavici consideră că una dintre cele mai importante funcții ale literaturii este cea de etică adică moralizatoare.

Magdalena Popescu demonstrează că intenția autorului este cu mult depășită de cea a operei. Talentul scriitorului a condus spre crearea unor nuvele cum este "Moara cu noroc" în care simpla latură moralizatoare este completată de structuri dostoevskiene. Acestea sunt: tema iubirii, a urii, a vinovăției, fascinatia fericirii.

Intenția moralizatoare a autorului este exprimată încă din primul enunț al textului: "Omul trebuie să fie mulțumit cu sărăcia sa căci dacă e vorba nu bogăția ci liniștea colibeii tale te face fericit."

Cuvintele aparțin mamei Anei, însă prin acest personaj se expune opinia autorului. Fericirea este identificată cu sărăcie și liniștea colibeii, în timp ce bogăția conduce către o realitate opusă. Din acest punct de vedere Ghita nu face o alegere morală întrucât el preferă sărăciei, bogăția. Tocmai de aceea la finalul textului Ghita, ca și alte personaje care intră în "hybris" (greșeala) este pedepsit. În viziunea mamei Anei, omul trebuie să se mulțumească doar cu ce are, soacrei lui Ghita nu o poate vedea pe Ana "carciumarită". Ei îi se pare "prea tânără, prea așezată, oarecum blândă din fire". Acest punct de vedere va fi ulterior negat când odată cu apariția lui Lica la han, Ana devine o altfel de femeie.

Jean Ricardou problematizează și relația început-sfârșit. El observă că într-un text incipitul și finalul se află într-o strânsă legătură chiar dacă se situează la o distanță narativă mare. Începutul nuvelei

este creat prin mama Anei iar la final tot aceasta este cea care situeaza toate evenimentele petrecute sub semnul predestinarii. Mama Anei este personajul care incepe si incheie nuvela.

Intertextualitatea inceput-sfarsit se creeaza si prin motivul "drumului". In incipitul nuvelei Ghita afirma hotararea de a merge la locul numit de el "Moara cu noroc". La final apare drumul indepartarii de acest spatiu malefic din punct de vedere moral, asadar titlul nuvelei se potriveste textului doar in prima parte pana la aparitia lui Lica Samadaul. Se poate spune ca un personaj cum este Ghita da din interior titlul. O realitate similara este vizibila si in romanul "Cel mai iubit dintre pamanteni" de Marin Preda. Suzy cea de-a patra experienta erotica a lui Victor Petrinei il numeste pe acesta intr-o convorbire la telefon "cel mai iubit dintre pamanteni". In ambele texte titlul este ironic pentru ca personajul se confrunta cu limita tragicului. In aparenta pentru Ghita moara devenita han este "cu noroc".

El identifica fericirea acumularii banilor. Naratorul omniscient observa bucuria personajului cand in timpul nocturn dupa ce incuie poarta hanului isi numara banii. El traieste asemenea Marei o fericire absoluta cand vede ca averea se inmulteste. Acesta este si intaiul motiv pentru care Ghita accepta sa il urmeze pe Lica Samadaul in afacerile oneroase. Pentru Ghita banii sunt cei care ii dau sentimentul fericirii si considera ca si Ana ar trebui sa gandeasca la fel de aceea nu se va invinovati atunci cand va sesiza intrainarea Anei. La randul sau Ana nu intelege de ce Ghita este tot mai distant. Ea crede ca acesta s-a intraintat de ea.

De fapt cauza neintelegerilor din familia Ghita-Ana este Lica Samadaul. Saca inainte de aparitia acestuia Ghita isi vede sotia la modul superlativ "Ana era tanara si frumoasa, Ana era frageda si subtirica, Ana era sprintena si mladioasa".

Dupa istaurarea geloziei si perspectiva personajului masculin se modifica. Naratorul omniscient preia din interior toate gandurile personajului sau impunandu-i-se viziunea "avec" (Jean Pouillon-Timp si roman) similara focalizarii interne (Gerard Genette- Figures III). Si in romanul "Ultima noapte de dragoste, intaia noapte de razboi" de Camil Petrescu se reflecta aceeasi schimbare de perspectiva. In timpul iubirii Stefan Gheorghidiu o idealizeaza pe Ela, insa la sfarsitul romanului pentru a-si motiva psihologic hotararea despartirii finale si-o imagineaza pe sotia sa ca pe o femeie obisnuita aflata la o petrecere alaturi de oameni mediocri.

In "Ochii lor se intalnira" Jean Rousset analizeaza motivul "primei priviri" care poate declansa fascinatia sau respingerea. Din primul moment in care il vede pe Lica Samadaul, Ana ramane "privind ca un copil uitmi[...] oarecum pierduta si sperziata de barbatia infatisarii lui". Inca o data naratorul isi manifesta omniscienta deplina redand cu exactitate trairile personajului. Uimirea si pierderea de sine sunt termeni erotici anticipand apropierea Anei de Lica Samadaul. Acesta este descris in mod direct de catre narator ca fiind "un om ca de 36 ani, inalt, uscativ si supt la fata cu multata lunga, cu ochii mici si verzi si cu sprancenele dese si impreunate la mijloc". Portretul lui Lica Samadaul va intra in contrast cu cel al lui Ghita. Insa Ana va face mai tarziu o deosebire neta intre cei doi. Ea ii va marturisi la un moment dat lui Lica faptul ca el este un adevarat barbat, in timp ce Ghita este doar "o muiere imbracata in haine barbatesti".

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Daca initial Ana este inspaimantata de aparitia lui Lica Samadaul, pe parcurs va considera ca opinia lumii despre acesta este gresita. Aparitia lui Lica Samadaul la han reprezinta o introducere la tema instrainarii in cuplul Ghita-Ana. Initial Ghita este atras de usurinta cu care poate sa obtina bani in urma complicitatii cu Lica. Pentru Ghita fericirea incepe sa insemne acumularea banilor iar in viziunea lui, si Ana ar trebui sa aiba aceeaasi opinie. Pe masura ce Ghita este acaparat tot mai mult de strangerea averii, Ana se simte tot mai parasita de sotul ei. Chiar atunci cand ii marturiseste lui Ghita aceasta realitate, acesta incepe sa se simta la randul sau instrainat de Ana. Mai tarziu Ghita incepe sa realizeze pericolul complicitatii cu Lica Samadaul insa, nu mai poate pleca de la han. Singura cale de salvare pare a fi cunoasterea lui Pinteasa justitiarului.

Desi este un personaj secundar Pinteasa are rol esential in nuvela. In trecut fusese si el samadaul la fel ca Lica, si se imbogatise ilegal. Pentru aceste faradelegi fusese pedepsit impartind celula cu Lica Samadaul. In prezentul narativ, Pinteasa are insa un alt statut: este cel care face dreptate. In subterana traiirii, Pinteasa regreta insa ceea ce a facut in trecut. Fara sa vrea isi aminteste de trecutul sau atunci cand il vede pe Lica. Pentru a scapa de aceasta obsesie, Pinteasa vrea sa-l aresteze pe fostul sau complice, de aceea ii cere ajutorul lui Ghita, care la randul lui incepe sa-l urasa pe Lica Samadaul.

Foarte importante in nuvela sunt scenele dansului cu ajutorul carora pot fi caracterizate personajele. In cartea "Slavici necunoscutul" George Munteanu numeste prima scena a jocului intre Lica Samadaul si Ana drept "dans nuptial". Ana refuza initial sa joace alaturi de Lica, insa este impinsa tocmai de catre sotul ei: "Joaca muiere; parca are sa-ti ia ceva din frumuseti". In cea mai mare parte a textului tipul narativ este auctorial (Jaap Lintvelt- Punctul de vedere), corespunzator unei perspective obiective asupra evenimentelor narate. Tipul narativ auctorial implica viziunea din spate (Jean Pouillon- Timp si roman) si focalizarea zero (Gerard Genette *Figures III*). Exista insa scene in care naratorul isi priveste din exterior personajele, asemenea unui narator martor, trecand apoi la o contemplare din interior a traiirilor acestora cand tipul narativ este cel auctorial echivalent viziunii avec si focalizarii interne. Un exemplu edificator in acest sens este urmarirea reactiilor Anei atunci cand accepta sa joace cu Lica Samadaul: "La inceput se vedea ca a fost prinsa de sila".

In enuntul citat personajul este privit din exterior, deabia apoi oferindu-se trairea Anei: "Dar ce avea sa faca? La urma urmelor de ce sa nu joace?" Naratorul extradiegetic beneficiaza de omniscienta maxima cunoscand si gandurile personajelor. Se trece apoi la privirea exterioara cand se observa focul pasional vizibil prin sangele care "ii navalea obrajii" cand Lica o lua in brate si o invartea. In tot acest timp Ghita "ferbea in el". Verbul "ferbea" reflecta o pasiune inversa celei a Anei adica ura. Ghita incepe sa triasca in tema geloziei cand sesizeaza ca sotia lui incepe sa fie atrasa de Lica Samadaul. Scena se incheie printr-un raport de superioritate absolut a lui Lica data de Ghita. Lica o strange in brate pe Ana, o ridica de la pamant, se invarteste cu ea si apoi o saruta. Este o dovada ca Lica isi desconsidera total rivalul.

In mod absolut raportul de superioritate se creeaza in scena a doua a dansului cand Lica il

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

injoseste pe Ghita. Lica nu poate avea rolul unui mediator in familia Ghita-Ana, intrucat Ghita nu-si va schimba niciodata statutul, nu va deveni niciodata seducatorul. In subterana Ana traieste o confruntare intre cei doi si considerandu-se parasita de Ghita va merge fascinata catre Lica. De aceasta data Ana nu mai refuza jocul ci "din adins se lasa in voia lui". In spatiul de profunzime a textului Ana incepe sa se descopere ca femeie mai ales ca sotul ei avea o unica perspectiva a fericirii:banii.

Cu cat Ghita incearca sa para mai nepasator cu atat Ana devine "mai neastamparata in timpul jocului". Naratorul omniscient preia inca o data trairile personajului.Ghita care "ferbea in el si nu se stapanea decat cu gandul sa e vai si amar de barbatul care trebuie sa-si pazeasca nevasta".El vrea sa para un astfel de barbat considerand in acest fel ca are control asupra situatiei. De fapt, Lica Samadaul este cel care conduce intreaga scena reusind sa-i manipuleze si pe Ghita si pe Ana. Fara sa vrea Ghita se simte fascinat de Lica intrucat acesta reuseste sa ii seduca nevasta.In "Semiotica pasiunilor"Greimas si Fontaille definesc gelozia ca "intersectarea atasamentului si rivalitatii".Gelosul este cel care simte ca nu mai are acces in scena. On aces caz Ghita se simte dat la o parte de Ana si planuieste sa se razbune pe Lica dandu-l pe acesta lui Pintea.

Lica il umileste pe Ghita scotandu-l in mod definitiv din scena, atunci cand il intreaba "asa e ca mi-o lasi mie acu o data de ziua de Pasti?". In acest moment Ana s-ar fi asteptat din partea sotului cuvintele iubirii insa raspunsul acestuia "Fa cu ea ce vrei!" o face sa se simta total parasita. Paradoxal Ghita este cel care se simte parasit de Ana pentru faptul ca aceasta in mod voit se daruieste lui Lica.

Dorind sa se razbune pe rivalul sau, Ghita pleaca noaptea de acasa pentru a se intalni cu Pintea. Aceasta realitate nu este insa cunoscuta de Ana care i se va darui lui Lica.

In "Soleil noir" Julia Kristeva analizeaza romanele lui Dostoievski raportandu-se la obsesiile personajelor.Atat in "Fratii Karamazov" cat si in "Crima si pedeapsa" exista obsesia crimei. Julia Kristeva defineste crima in baza a patru enunturi pe relatia identitatii intre celalalt si Dumnezeu: "Dumnezeu nu exista.Tu esti Dumnezeu.Tu nu existi.Eu teucid."

In nuvela lui Slavici apar in scena crimei structuri dostoevskiene. Dincolo de trairea absentei lui Dumnezeu exista astfel umilinta,ingenuncherea si lacrimile Anei, dar si strigatul "-Nu vreau sa mor Ghita!Nu vreau sa mor!". Obsesia crimei existenta in subconstient rezulta din marturisirea lui Ghita:."Simt numai ca m-i s-a pus ceva de-a curmezisa in cap si ca nu mai pot trai iara pe tine nu pot sa te las vie in urma mea". Pentru ultima data Ghita se vede in tema vinovatiei:"Eu te-am aruncat ca un ticalos in bratele lui". In locul unei confruntari directe cu Lica, pe care nu-l gaseste la han, Ghita se razbuna ucigand-o pe Ana. Ura pe care o resimte fata de Lica este transferata Anei. In "Studii despre iubire" Ortega y Gasset analizeaza relatiile dintre iubire si ura observand ca in ambele pasiuni exista aceeasi directionare catre obiectul iubit sau urat, insa sensul este diferit. In iubire se merge catre obiect dar in beneficiul lui, pe cand in ura se urmareste defiintarea obiectului. Desfiintarea suprima este tocmai crima.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Intentia autorului de a-si pedepsi toate personajele are au avut vreo vina coincide cu intentia operei. Ana este pedepsita pentru infidelitatea ei, insa nici Ghita nu va scapa de tragic. El va fi ucis de catre Rarut, omul lui Lica. Inainte de a muri, Ana il vede pentru ultima data pe Lica iar naratorul martor observa mai intai glasul iubirii: "tipa dezmiardata" apoi gradarea urii: "ii musca mana si-si infipse ghearele in obrajii lui". Abia apoi "cazu moarta langa sotul ei". Astfel, personajele nu se pot intalni decat prin moarte.

Nici Lica nu va scapa nepedepsit mai ales ca din cauza lui patimesc celelalte personaje. Stiindu-se urmarit de Pintea si inuind ca nu mai are cum sa scape, Lica se sinucide aruncandu-se cu capul intru-un stejar. De fapt intentia autorului este de a-l pedepsi si pe Pintea caci si el gresise in trecut.

El nu poate scapa de pacatele pe care le are decat prinzandu-l pe Lica, lucru care nu se intampla. De aceea Pintea, se autocompatimeste: "Uf! Saracul de mine! L-am scapat!". Asadar nici Pintea nu poate scapa de sub incidenta tragicului, desi se va disimula in raport cu lumea: "A scapat! Dar asta nu are s-o afle nimeni in lume!" El este personajul care cunoaste tot ce s-a intamplat cu Ghita si cu Ana si va trai in timp si tragicul acestora.

In capitolul al- XVII-lea, cea cu care se incheie nuvela, vocea moralizatoare a autorului concluzioneaza prin intermediul mamei Anei: "Se vede ca au lasat ferestrele deschise". Metafora "ferestrele deschise" simbolizeaza destramarea familiei Ghita-Ana o data cu aparitia lui Lica Samadaul.

In mod indirect rezulta ca aceste doua personaje i-au permis lui Lica Samadaul sa le strica armonia conjugala. Mama Anei situeaza insa totul sub semnul destinului: "Dar asa le-a fost data"

Nuvela se incheie ciclic prin acelasi motiv al drumului care de aceasta data implica indepartarea fata de spatiul malefic al hanului. Focul care arde din temelii in locul care purtase odinioara denumirea de "Moara cu noroc" are un rol purificator. Focul anuleaza maleficul moral reprezentat de Lica Samadaul. Mama Anei se indeparteaza de acest spatiu luandu-si nepotii cu care pleaca "mai departe". Conform textului sfarsitul coincide cu inceputul.

Nuvelele realiste scrise de Slavici cuprind alaturi de mesajul moralizator si structuri existente initial in romanele lui Dostoievski, realitate ce dovedeste talentul literar al autorului. Din acest punct de vedere Slavici anticipeaza romanele scrise de Liviu Rebreanu in perioada interbelica: "Ion", "Padurea spanzuratilor", "Rascoala", "Ciuleandra" axate in jurul unor obsesii care conduc destinele personajelor. Atat la Slavici cat si la Rebreanu, personajele se simt prinse intr-un spatiu al inchiderii din care nu mai pot scapa decat prin nebunie sau moarte.